

Zieke zinnen zullen zegevieren. Hiphopteksten in de klas

1. Inleiding

Winne noemt zichzelf “fris als februari”. In februari is het vaak best koud, maar wat bedoelt hij eigenlijk precies? En als rappers iets “gruwelijk” noemen, is dat dan wel zo erg? En dan Boef: “Noem mij Titanic, ik ga tegen die eis in”, rapt hij. Klopt dat eigenlijk wel? In nederhop, Nederlandstalige hiphop, zit veel bijzondere taal. Hoe ziet die hiphoptaal er precies uit en wat kun je met die teksten in de klas?

2. De taal van nederhop

Hiphop is een culturele stroming die ruim veertig jaar geleden begon in Amerika. Rappen, volgens woordenboek *Van Dale* “teksten zingzeggen op een muzikaal ritme” is daar het belangrijkste onderdeel van. In Nederland wordt al sinds het einde van de jaren 1980 in de moerstaal gerapt. Nederhop, heet dat dan, een mixwoord van *Nederlands* en *hiphop*. In hiphop draait het vooral om de teksten; rappers hebben geen gitaar- of drumsolo’s en (meestal geen) zoetgevooisde stemmen waarachter ze zich kunnen verbergen. Als het vooral om je woorden gaat, kun je maar beter een grote mond hebben.

Nederhopteksten liggen nogal eens onder vuur, want soms wordt er fiks gescholden en het gaat nogal eens wat eenzijdig over geld en mooie vrouwen. Toch wordt in *hiphoplyrics* het Nederlands vaak op creatieve wijze gebruikt, en met die teksten kun je ook in de klas aan de slag.

3. Oprochten

In hiphop is opscheppen belangrijk, ‘*braggin’ n’ boastin’*’ heet dat in de Amerikaanse hiphop. Hoe kun je dat precies laten zien in de taal die je gebruikt? Simpelweg zeggen “ik ben de beste” volstaat niet. Als Extince rapt dat hij “hitgevoelig als Abba, flexibel als Barbapapa” is, scheidt hij flink op over zichzelf, maar de manier waarop hij dat doet is nog niet zo heel speciaal: het zijn vrij gewone vergelijkingen met het woordje *als*. Maar als Winne zegt dat hij “fris als februari” is, gebeurt er al iets anders: *fris* betekent ‘tamelijk koud’ en dat is het in februari nogal eens, maar *fris* betekent in jongerentaal ook ‘geweldig’ en Winne drukt zich op deze manier uit om aan te geven dat hij wel echt heel erg geweldig is. Winne gebruikt dus een vergelijking, die tegelijkertijd ook een woordspeling is, en speelt met verschillende betekenissen van woorden.

Ook het losse woordgebruik van rappers is vaak bijzonder te noemen: *fris* betekent in de hiphop dus vaak ‘geweldig’, maar er zijn veel meer woorden in de hiphoptaal die we in ‘gewone’ taal in een heel andere betekenis kennen. Rappers gebruiken nogal eens woorden die vooral bekend zijn in een neutrale of zelfs negatieve betekenis, maar die hebben in hiphopteksten dan een positieve betekenis. *Lauw*, *gruwelijk* en *ziek* bijvoorbeeld. Toen de Nederlandse zangeres Bonnie St. Claire in het tv-programma *Ali B. op Volle Toeren* een nummer van rapper Darryl op geheel eigen wijze coverde, reageerde Darryl na afloop met “Gruwelijk!”. Bonnie St. Claire reageerde geschokt: “Was het echt zó erg?” en had niet in de gaten dat Darryl haar juist een compliment gaf. Winne zet zichzelf en zijn entourage graag tegenover zijn rivalen en hij doet dat door het woord *ziek* op een speciale manier te gebruiken: “Wij zijn ziek, zij zijn hypochonder”. *Ziek*, noemt hij zichzelf, ‘heel cool’ dus, maar die anderen die zijn dat niet, die denken alleen maar dat ze ziek (geweldig) zijn, dus dat zijn hypochonders.

Naast *ziek* worden trouwens ook de Engelse woorden *sick* en *ill* gebruikt, in diezelfde positieve betekenis (als je *the illest* bent, ben je echt de beste). In nederhop worden heel vaak woorden uit andere talen dan het Nederlands gebruikt. Uit het Engels komen bijvoorbeeld *flow* (‘rapstijl’) en *hood* (‘buurt’) – een verkorting van Engels *neighbourhood* – en er duiken ook veel Engelse werkwoorden op in hiphop *lyrics*. Die worden dan vaak zoals in het Nederlands vervoegd, bijvoorbeeld *snitchen* (‘verraden’) – van Engels *to snitch* – en *dissen* (‘beledigen’) – van het Engels *to diss*, wat in die taal weer een verkorting is van *to disrespect*.

Maar de laatste jaren worden er ook veel woorden uit heel andere talen gebruikt in nederhopteksten, met een hoofdrol voor het Sranan, een Surinaamse taal – bijvoorbeeld: *fittie* (‘ruzie’), *fissa* (‘feest’) en *skeer* (‘blut’) – en de laatste tijd ook voor het Spaans – bijvoorbeeld: *tranquilo* (‘rustig’) en *corazón* (‘hart’; maar ook: ‘liefje’, ‘schatje’). Het gebruik van zowel wereldtalen als het Engels en het Spaans als van lokale talen als het Nederlands, het Sranan, het Arabisch en het Papiaments laat zien dat ook de

nederhop helemaal meedoet met de trend van ‘glokalisatie’. Glokalisatie is een vertaling van het Engelse *glocalization*, een mixwoord van *local* en *globalization*. Volgens de *Oxford English Dictionary* (OED) is dat “The action, process, or fact of making something both global and local”.

In een aantal opdrachten gaan we concreet aan de slag met stijlmiddelen en met het woordgebruik in hiphopteksten. Leerlingen leren bijvoorbeeld metaforen en woordspelingen aanwijzen, en ook metaforen die tegelijkertijd woordspelingen zijn (een belangrijk ingrediënt van een hiphoptekst). Ook kijken we naar andere manieren waarop rappers spelen met letterlijk en figuurlijk taalgebruik en met uitdrukkingen.

Daarnaast verdiepen we ons dus ook in het woordgebruik van rappers: wat voor soort woorden vallen er op in hiphopteksten – wat zijn de ‘hiphopste’ woorden (zie ook: Daniels 2017; Waszink, Reuneker & van der Wouden 2018) en waarom gebruiken rappers juist die woorden? Welke woorden uit andere talen vallen op, wat betekenen deze woorden en kennen we andere, Nederlandse woorden met dezelfde betekenis? Zijn dat weer dezelfde woorden als die die in de hedendaagse jongerentaal voorkomen?

4. Besluit

Hiphopteksten kunnen een manier zijn om leerlingen te laten kennismaken met het gebruik van allerlei stijlmiddelen die bijvoorbeeld ook vaak in literaire teksten gebruikt worden. Bovendien komen leerlingen aan de hand van hiphopteksten meer te weten over het gebruik van bepaalde woorden, over de functie daarvan en over het verband tussen jongerentaal en hiphoptaal.

Bovendien kunnen we, nu we iets meer weten over de ingrediënten van een hiphoptekst en door concrete opdrachten met teksten, zelf ook eens proberen om in de klas een hiphoptekst te schrijven.

5. Vraag voor het publiek

Op welke manieren kunnen hiphopteksten nog meer worden ingezet in het onderwijs?

Referenties

Daniels, M. (2017). “The Words that are ‘Most Hip Hop’”. Online raadpleegbaar op: <https://pudding.cool/2017/09/hip-hop-words/>.

Morgan, M. (2016). “The world is yours: the globalization of hip-hop language”. In:

33ste HSN-Conferentie

Social identities, Journal for the Study of Race, Nation and Culture, 22 (2), p. 133-149.

Waszink, V., A. Reuneker & T. van der Wouden. “Als ik praat, dan praat ik money: De hiphopste woorden”. In: *Neerlandistiek.nl*. Online raadpleegbaar op: <https://www.neerlandistiek.nl/2018/07/als-ik-praat-dan-praat-ik-money/>.